Spiegel en perspectief

Intrigerend romandebuut

In zijn dikke Engelstalige debuutroman *Election Dance* heeft de Curaçaose auteur Joseph (Jopi) Hart niet minder dan een half dozijn verhaallijnen uitgezet rond de onbetwiste held en hoofdfiguur Matthew Bartels. In drie romandelen en 128 korte hoofdstukken zijn de verhaallijnen nauw met elkaar verweven tot een intrigerende eenheid waarin het politieke persoonlijk en het persoonlijke politiek is.

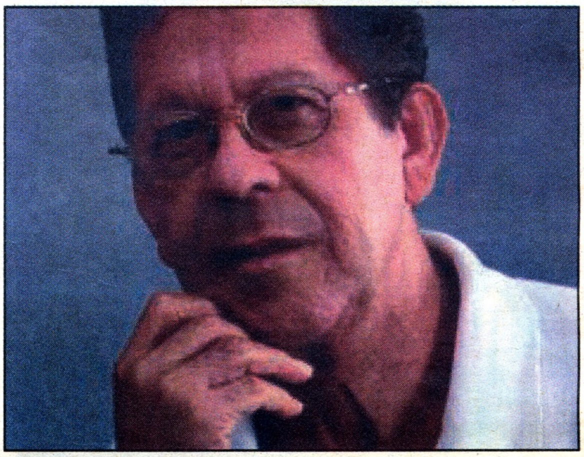

Joseph 'Jopi' Hart

Door Wim Rutgers

Een beknopte weergave van elk van deze lijnen geeft enig inzicht in de gevarieerde inhoud van dit gecompliceerde verhaal dat wel iets van een klassieke tragedie heeft, waarbij succes slechts voorbode is van noodlot, met dit verschil dat het in dit boek wel degelijk nog net goed zal aflopen met de held.

Ten eerste is daar de terugblik op zijn jeugd door de hoofdpersoon Matthew Bartels en wel speciaal diens relatie tot zijn dominante, aan alcohol verslaafde, loshandige vader en de onderworpen moeder die alle huiselijk geweld lijdelijk ondergaat. Matthew blijkt naarmate het verhaal vordert, een speciale relatie met zijn moeder gehad te hebben, waarvoor de verteller zelf naar de Oedipusmythe verwijst. Er is zelfs sprake van een dubbel incestmotief van moeder en zoon, dochter en vader. Dat is geen kleinigheid en deze wrange jeugdervaringen blijken de volwassen persoon blijvend te traumatiseren. Zelfs zodanig dat ook hij in zijn huwelijk op een gegeven moment zijn handjes flink laat wapperen, wat op een scheiding uitloopt. Zijn vrouw en zoon blijven in Nederland achter, Matthew zelf repatrieert naar zijn geboorte-eiland waar hij een succesrijke docent wordt op middelbare school en universiteit.

Onderwijs vormt de tweede verhaallijn, waarbij lesgeven geen traditionele kennisoverdracht is, maar een dynamische interactie tussen docent en student met volop gebruik van moderne didactieken en leermiddelen. Matthew Bartels eist veel van zijn leerlingen: streng maar rechtvaardig, zou je kunnen zeggen. Naarmate het verhaal vordert raakt deze verhaaldraad op de achtergrond. Matthew wordt steeds meer opgeslokt door zijn werk voor de groep intellectuelen, de derde verhaallijn, met wie hij een denktank vormt om eilandelijke ontwikkelingen in positieve zin te stimuleren. Met zijn vrienden verricht hij studie naar lokale sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen in mondiaal perspectief en bereidt hij een UNA-presentatie voor die een geweldig succes blijkt. Hij wordt de populaire personificatie van een nieuwe marsroute voor eilandelijke ontwikkeling. Dan laat Matthew zich al gauw politiek strikken om met de NFM-partij, de New Frontier Movement van Tomas Nicolaas, de naderende verkiezingen in te gaan. Dat is dan de vierde verhaallijn. Hoewel de politiek een enorm wespennest is, slaagt Matthew er wegens zijn charisma al snel in de lokale partijster te worden. Hij blijkt de onbetwiste Held en Hoofdpersoon die in de titanenstrijd als enige kans maakt de Grote Tegenstander Manny Contreras te verslaan..

"Manny Contreras has the reigns in his hands. He is the puppet master and everyone dances to his tune. He still controls most of the unions; he has stakes in some twelve small businesses and majority holdings in seven medium sized companies. Two of his most important investments are in transportation and one of the four stevedoring companies that control the movements of goods in the harbor. He owns one newspaper and is the major shareholder in another; and he is the sole owner of a radio station. The Contreras family is the most powerful political clan this country has ever seen with several commissioners: ministers, council members and parliamentarians." (252)

De traditionele lokale politiek blijkt wijd en diep verweven met de onderwereld van plaatselijke corruptie en internationaal vertakte drugs en witwasserij, waarbij ook de politie niet vrijuit gaat – de vijfde verhaallijn. Naast deze vier maatschappelijk gerichte verhaaldraden is er tenslotte weer een persoonlijke: die van verliefdheid, liefde en vooral seks, waarbij Matthew er niet aan ontkomt dat zijn verstand nogal eens tussen zijn benen bungelt. We worden uitvoerig ingelicht hoe de jongeman in de liefde wordt ingewijd door het buitenlandse dienstmeisje Ernestine – die ook door de vader tot seks gedwongen werd. Dan is er het gestrande huwelijk in Nederland. Vervolgens is er de platonische relatie met Thelma, de collega in de TTT-denktankgroep. Tussen vluggertjes door onderhoudt Matthew een vurige relatie met Damiëla/Damiela Sint Jago, de moeder van een van zijn leerlingen. Niets lijkt stand te houden. Matthew heeft door zijn jeugdtrauma een bindingsangst die hij slechts met de allesbegrijpende collega en vriendin Thelma weet te overwinnen. In Thelma vindt hij uiteindelijk zowel een moeder als een echte partner als iemand die aan zijn seksuele behoeften tegemoet komt. Ook andere romanfiguren weten trouwens van wanten, zodat we en passant ook nog incest, sodomie en pedofilie tegenkomen.

SEKS

Schreef Joseph Hart dan een politiek seksboek? Nee, want de veelvuldige seks heeft wel degelijk een functie. Ik waag een poging dat te demonstreren. De twee persoonlijke verhaallijnen – jeugd en laten we het liefde noemen – worden met de vier maatschappelijke – onderwijs, denktank, politiek en misdaad – verbonden als de jeugdervaringen de hoofdpersoon bijna de nek breken als aankomend politicus. Het gaat net goed, al balanceert hij langdurig langs het randje van de afgrond. Dat is een detail, maar er is meer.

De twee hoofdlijnen – de persoonlijke en de maatschappelijke – lijken beide in een vicieuze cirkel te raken. Matthew dreigt door zijn jeugdtrauma en zijn huwelijk, de familiegeschiedenis van vader op zoon in een negatieve spiraal te herhalen, maar hij ontkomt eraan door Thelma die hem geestelijk bevrijdt. Deze persoonlijke doem van de hoofdpersoon wordt gespiegeld in de geschiedenis van het hele eiland dat zich door de traditionele politiek van favoritisme, corruptie, vriendjesbevoordelerij en persoonlijke verrijking steeds verder naar de ondergang beweegt. Matthew bevrijdt niet alleen zich zelf maar ook zijn eiland omdat hij door de verkiezingsuitslag met zijn vernieuwingspartij NFM een daverende overwinning behaalt. De verteller houdt de lezer een spiegel voor, maar biedt hij ook perspectief? Het romaneinde blijft open met de vraag of Matthews relatie nu wel zal standhouden en hoe de nieuwe politiek voet aan de grond krijgt om idealen tot realiteit te maken. Hoe zal de partij alle gedane verkiezingsbeloften weten waar te maken? Het ironische verhaalstaartje geeft zowel de bedenkelijke status quo als de uitdaging van een moeilijke toekomst weer. De positieve boodschap is echter dat geschiedenis niet een gegeven is, maar wordt gemaakt door mensen die haar beïnvloeden.

Election Dance van Joseph (Jopi) Hart

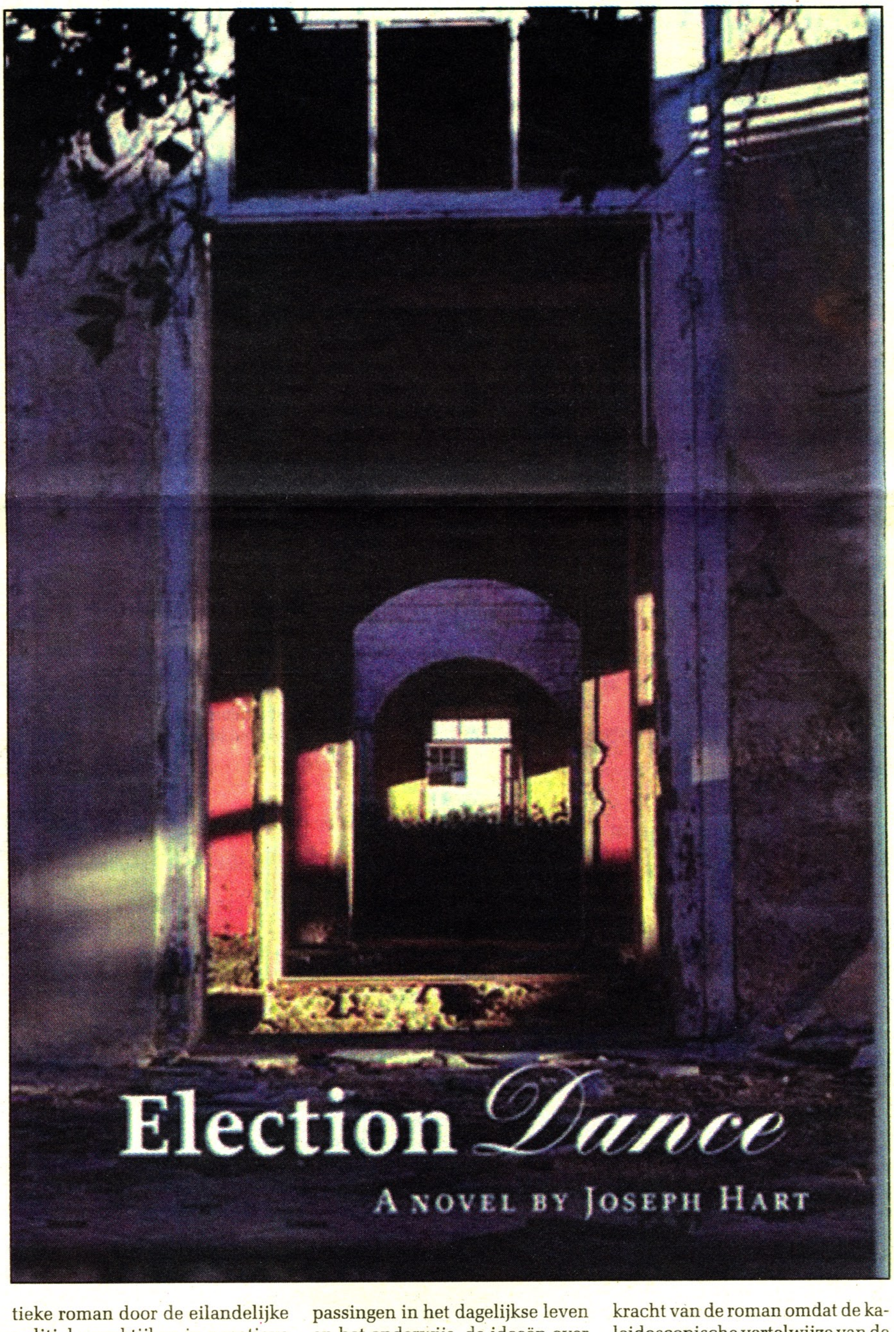

CATEGORIEËN

Dit gecompliceerde verhaal wordt op traditionele wijze verteld door een alwetende verteller die zelf alle touwtjes stevig in handen heeft. We lezen over de laatste maanden van een jaar en een nieuw begin, afgewisseld met flashbacks over Matthews jeugd. Dat is niets nieuws in de lange romantraditie. Naar inhoudelijke maatstaven valt *Election Dance* moeilijker eenduidig te plaatsen, zo dit al nodig mocht zijn. Er zijn hier zeker zes romancategorieën te noemen.

In de karakterbeschrijving en ontwikkeling van de hoofdpersoon is *Election Dance* een psychologische roman, maar in de uitvoerige aandacht voor en de beschrijving van de nijpende armoede en niet langer acceptabele wantoestanden in achterstandswijken is het ook een sociale protestroman. Met de beschrijving van de drugswereld en witwaspraktijken zou de roman ook tot het jonge genre van misdaadroman en wel speciaal die van het narcorealisme gerekend kunnen worden, zoals dat genre in Suriname de laatste jaren voorkomt en in Colombia in Jorge Franco een vertegenwoordiger heeft – trouwens ook op Curaçao in de persoon van Erich Zielinski, *De engelenbron* – en drugs was al veel eerder motief in Diana Lebacs, *De langste maand*.

Election Dance is ook een politieke roman door de eilandelijke politieke praktijken in negatieve en positieve zin tot een van de centrale motieven te maken met het perspectief hoe uit de politieke impasse te raken. Door alle uitvoerige beschouwingen over politieke vernieuwing en maatschappelijke problemen, de theorieën over een toekomstige informatiemaatschappij met technologische toepassingen in het dagelijkse leven en het onderwijs, de ideeën over ontwikkeling van achterstandswijken en niet in de laatste plaats de normen-en-waardendiscussie maken de roman ook tot een ideeënroman. Tenslotte geeft de in het verhaal verweven misdaaddraad het verhaal ook hier en daar een thrillerachtig karakter. Deze hybridisering blijkt de uiteindelijke kracht van de roman omdat de kaleidoscopische vertelwijze van de auctoriële verteller alle motieven en categorieën tot eenheid weet te verweven.

De gebeurtenissen worden gedetailleerd beschreven, waardoor de roman langzaam leest. Het is een hele pil om door te komen. Met zijn relatief grote pagina's met veel letters is het geen *page turner* of strandboek, maar vergt het geconcentreerd lezen, ook door het geconcentreerde taalgebruik. Daar is niets mis mee. Mijn enige echte bezwaar tegen het boek is dat het in veel gevallen net 'te' is. De vader is te schofterig, de vrouwen zijn te mooi en te gewillig, Matthew is te handig, de bewonderaars te bewonderend en te talrijk, de politieke tegenstander te doortrapt, de professionele killer te onhandig. Dat doet afbreuk aan het beoogde realiteitsgehalte van het verhaal dat het aan de kritische lezer overlaat enige relativering aan te brengen. Wat minder handeling en meer verdieping, zou van de roman betere literatuur hebben gemaakt. Maar anderzijds valt op te merken dat, in tegenstelling tot de literaire mode van de laatste jaren om boekjes te produceren, die zo geschreven, zo gelezen en dus ook zo vergeten worden, dit weerbarstige verhaal veroverd wil worden en dan vervolgens daardoor ook na lezing veel langer in het lezersgeheugen zal blijven hangen.

Joseph hart, Election Dance
377 pagina's
ISBN 1 41208099 1